

1. Fyrirkomulag Samráðsvettvangsins
2. Áskoranir og markmið
- 3. Þjóðhagsramminn**
4. Inngangur að hagvaxtartillögum
5. Opinber þjónusta
6. Innlend þjónusta
7. Auðlindageirinn
8. Alþjóðageirinn

Tillögur verkefnisstjórnar um hvernig styðja megi við aukinn efnahagslegan stöðugleika og trúverðugleika hagkerfisins

Fjármál hins opinbera

- 1 Regla um 1,5% VLF hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang
- 2 Rammi um heildarfjármál hins opinbera, áætlun og eftirfylgni
- 3 Óháð fjármálaráð til aðhalds

Hallamálið

Ramminn

GPS-ið

Peningamál

- 4 Endurskoðun á umgjörð peningamála á 5 ára fresti
- 5 Ábyrgð peningastefnunefndar og Seðlabankastjóra aukin
- 6 Þjóðhagsvarúðarrammi og breiðari flóra tækja Seðlabanka
- 7 Seðlabankinn styrki markaðsvæntingar með meira gegnsæi

5 ára plánið

Sí Kladdinn

Verkfærakistan

Gjallarhornið

Húsnæðismarkaður

- 8 Nýtt fyrirkomulag á húsnæðislánamarkaði

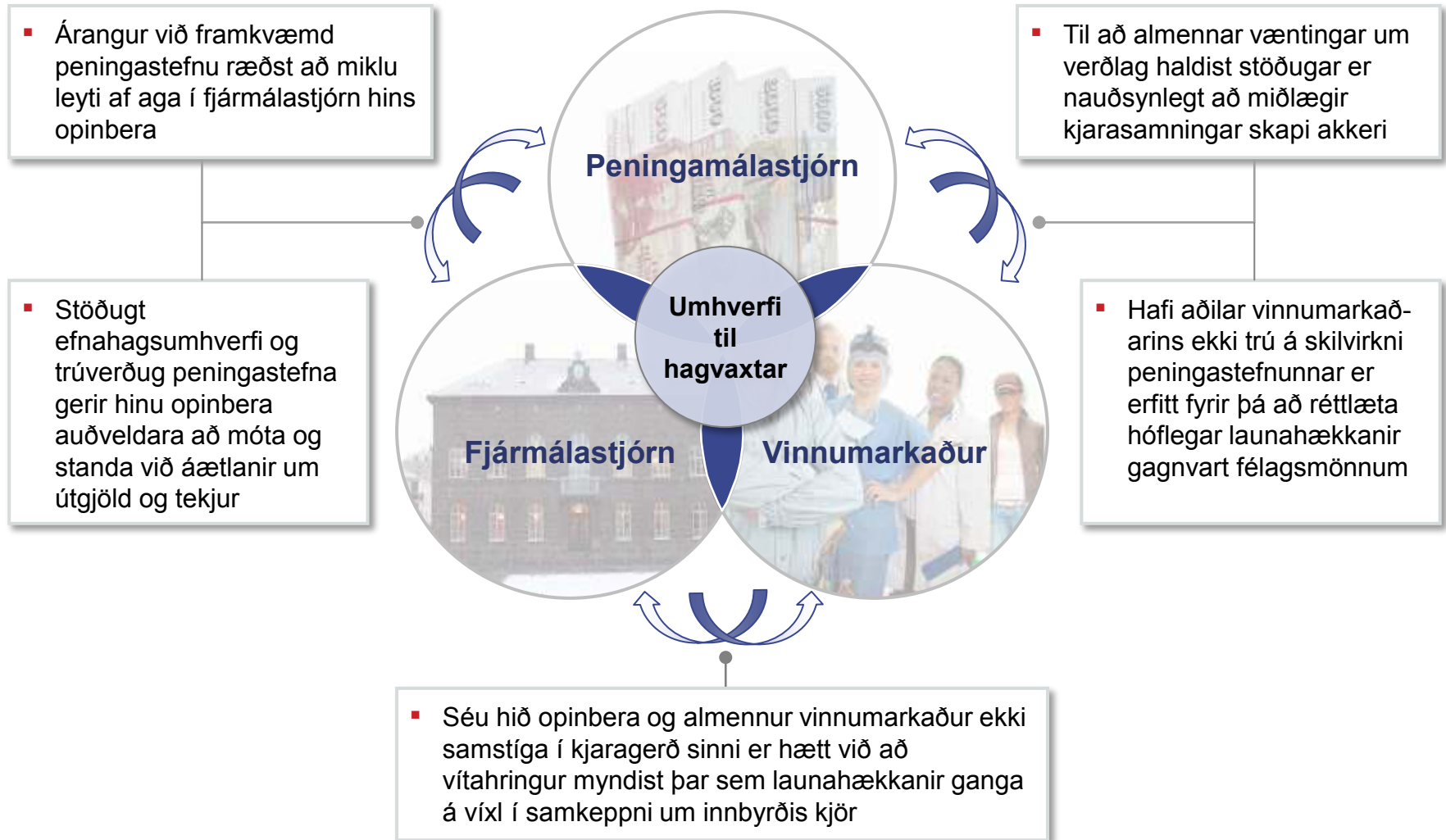
Danska leiðin

Vinnumarkaður

- 9 Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Íslenska sáttin

Til að tryggja hagfelld skilyrði til hagvaxtar er mikilvægt að huga að samspili helstu stoða efnahagsumhverfisins

Við leggjum til 9 tillögur sem ætlað er að styðja við aukinn efnahagslegan stöðugleika og trúverðugleika hagkerfisins

Fjármál hins opinbera

- 1 Regla um 1,5% VLF hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang
- 2 Rammi um heildar fjármál hins opinbera, áætlun og eftirfylgni
- 3 Óháð fjármálaráð til aðhalds

Peningamál

- 4 Endurskoðun á umgjörð peningamála á 5 ára fresti
- 5 Ábyrgð peningastefnunefndar og Seðlabankastjóra aukin
- 6 Þjóðhagsvarúðarrammi og breiðari flóra tækja Seðlabanka
- 7 Seðlabankinn styrki markaðsvæntingar með meira gegnsæi

Húsnæðismarkaður

- 8 Nýtt fyrirkomulag á húsnæðislánamarkaði

Vinumarkaður

- 9 Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Hallamálið

Ramminn

GPS-ið

5 ára planið

Sí Kladdinn

Verkfærakistan

Gjallarhornið

Danska leiðin

Íslenska sáttin

Þrjú lykilþættir standa fjármálum hins opinbera fyrir þrifum

A

Skuldir hins opinbera þurfa að lækka til að **draga úr vaxtakostnaði** og auka svigrúm til að **mæta áföllum**

B

Fjármálastefna hins opinbera þarf að **draga úr hagsveiflum** með skilvirkari hætti

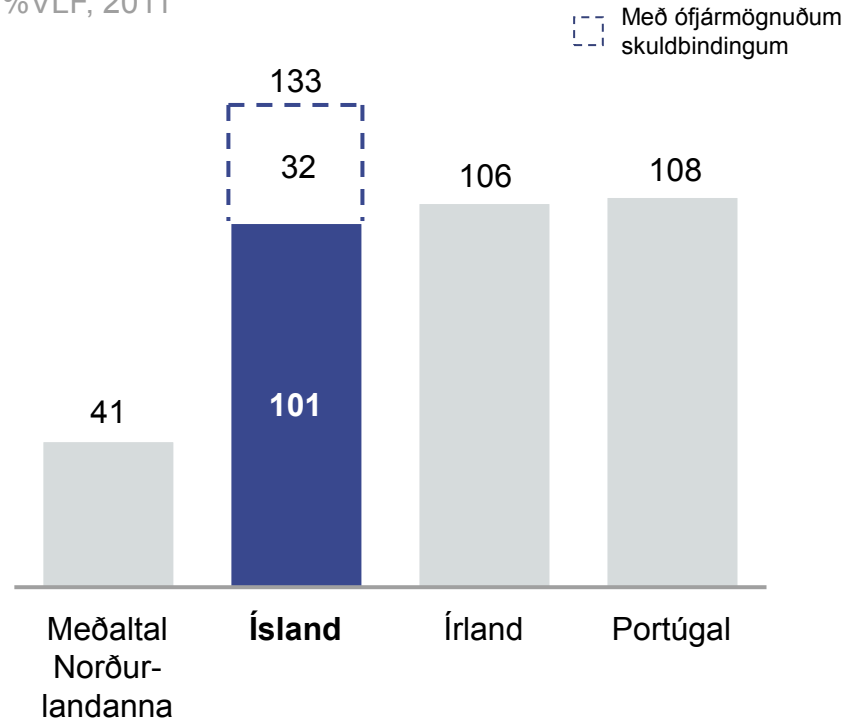
C

Aukinn aga þarf við þinglega meðferð og framkvæmd fjárlaga

A. Skuldir hins opinbera eru háar í alþjóðlegum samanburði með tilheyrandi vaxtakostnaði

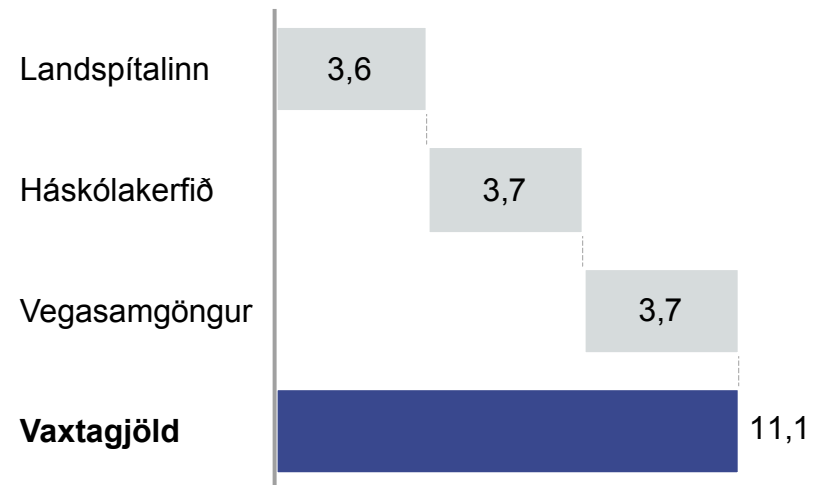
Alþjóðlegur samanburður á skuldastöðu hins opinbera¹

%VLF, 2011

Vaxtagjöld eru jafnhá og samanlögð framlög til Landspítalans, háskólakerfisins og vegasamgangna

Hlutfall af heildarútgjöldum, 2011

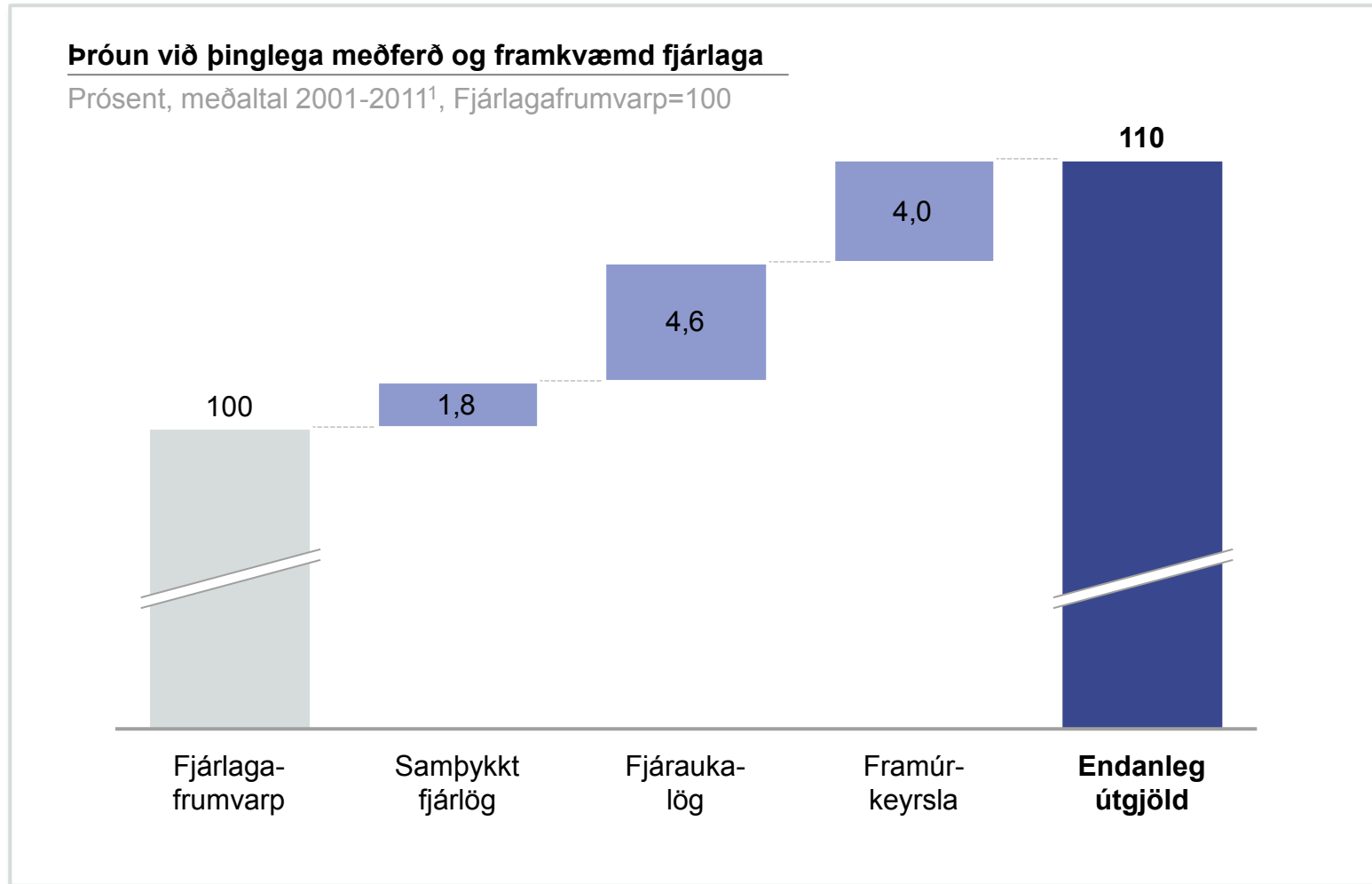
- Hlutfallið væri að öllum líkindum **enn hærra ef ekki væri fyrir lágt innlent vaxtastig** vegna gjaldeyrishafta

B. Fjármálastefna hins opinbera hefur ekki stutt við efnahagslegan stöðugleika með skilvirkum hætti

Skatttekjur hins opinbera	<ul style="list-style-type: none"> Skattkerfið hefur nýst vel við sjálfvirka sveiflujöfnun þar sem skattstofnar vaxa hratt í þenslu og lækka mikið í samdrætti 	
Útgjöld hins opinbera	<ul style="list-style-type: none"> Illa hefur gengið að hemja útgjaldavöxt á þensluskeiðum og hafa fjármál hins opinbera þannig ytt undir sveiflur 	
Niðurstaða	<ul style="list-style-type: none"> Hið opinbera hefur skilað afgangi á góðæristímum, en þó ekki í nægjanlega ríkum mæli Auk þess hafa ymsar stjórn mála legar ákvarðanir ytt undir þenslu, s.s. stóriðjuframkvæmdir, stefna ÍLS og skattalegar ákvarðanir 	

C. Mikið hefur skort uppá aga í þinglegri meðferð og framkvæmd fjárlaga

¹ Einskiptiskostnaður vegna fjármálakreppunnar var dreginn frá fyrir árið 2008

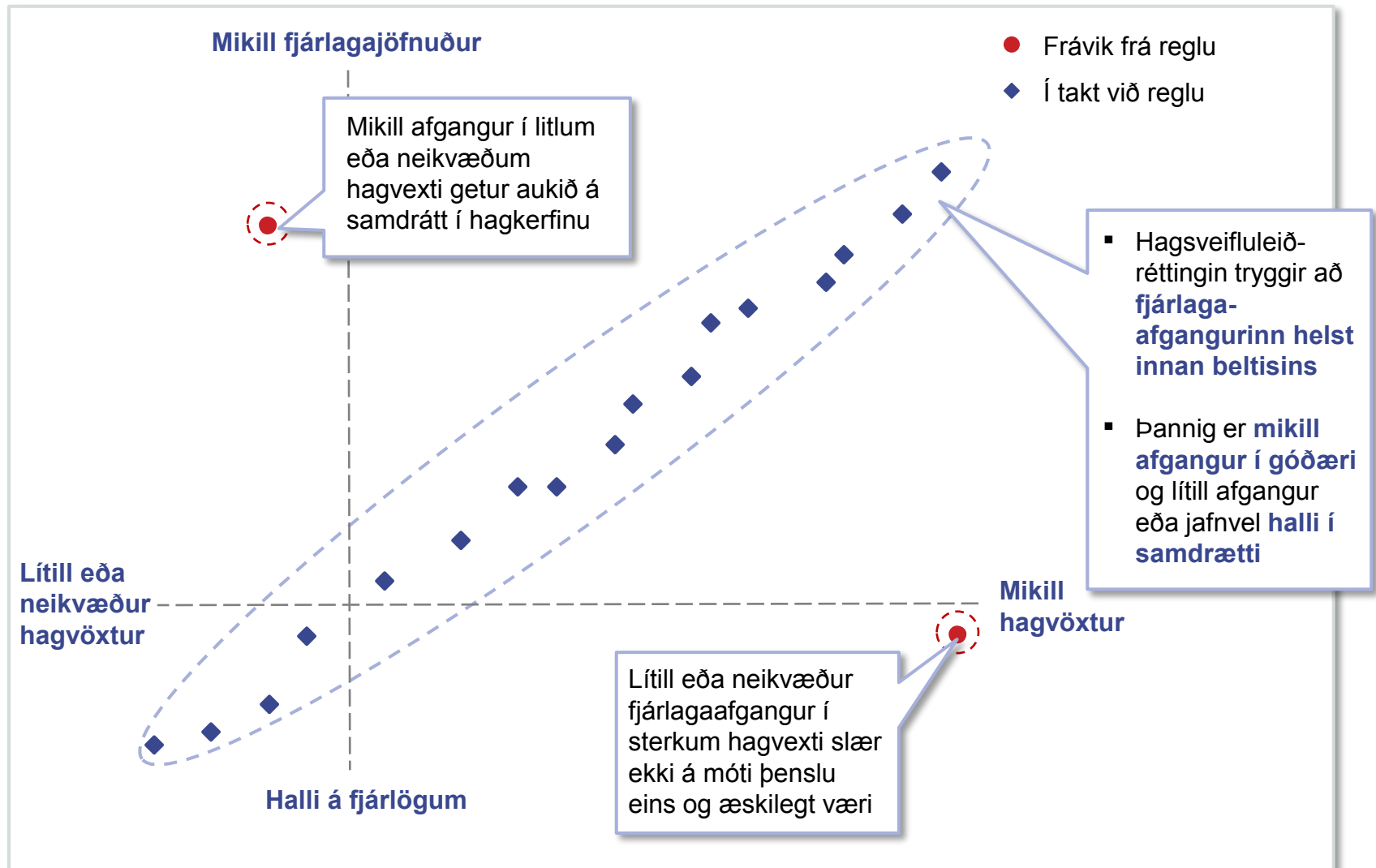
Heimild: Verkefnisstjórn, Fjármálaráðuneytið

Tillaga #1 - *Hallamálið*

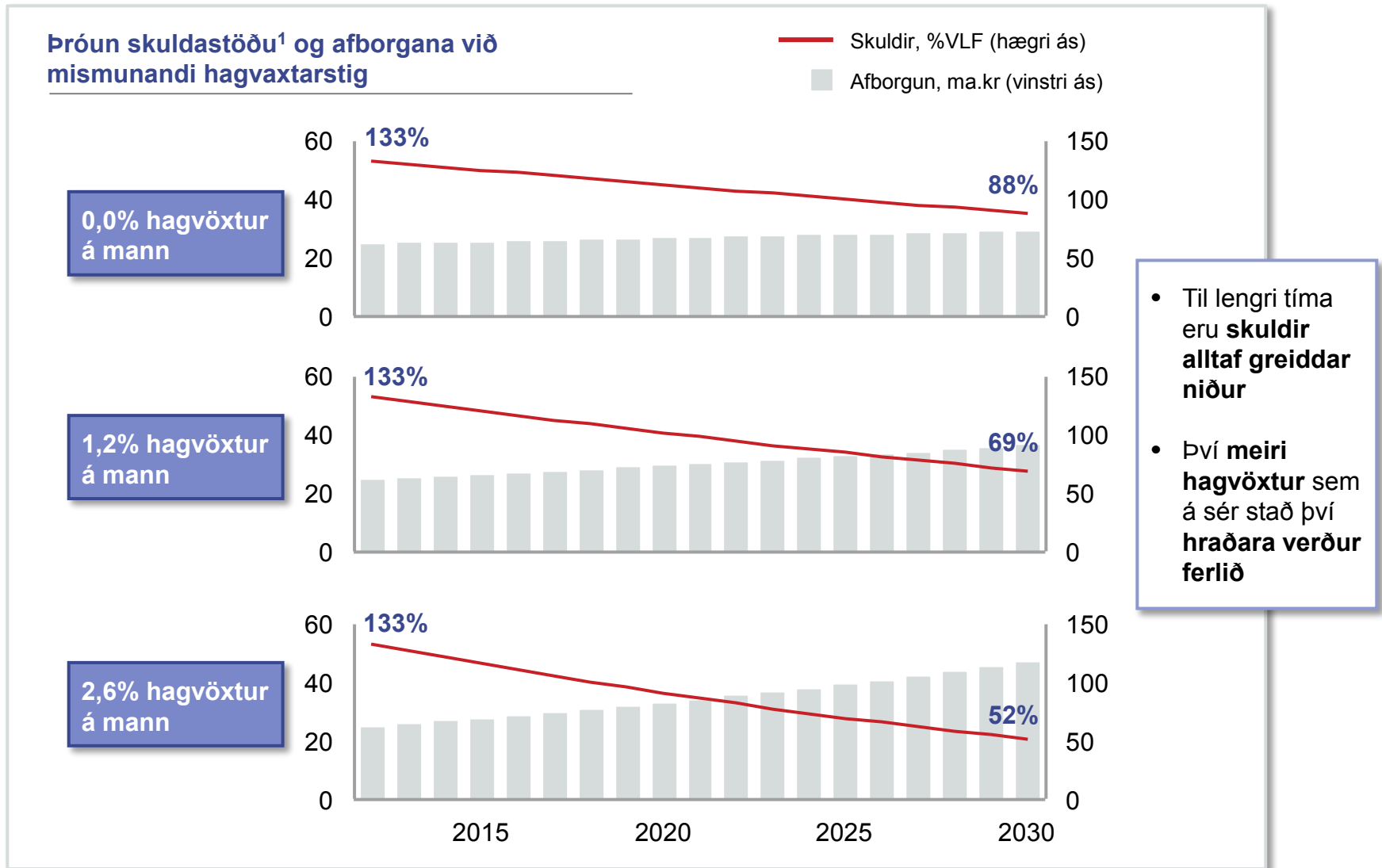
***Sett verði regla um árlegan
hagsveifluleiðréttan
fjárlagaafgang sem nemur
1,5% af landsframleiðslu***

Regla um 1,5% hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang mun milda hagsveiflur...

... og tryggja niðurgreiðslu skulda

Tillaga #2 - Ramminn

*Agi í ríkisfjármálum verði
tryggður með heildstæðum og
sterkum ramma*

Með heildstæðum langtímaramma utan um mótun og framkvæmd fjárlaga mætti tryggja aukinn aga og fyrirsjáanleika¹

Frá ómarkvissu ferli...

1 Umfang

- Núverandi löggjöf um opinber fjármál **takmarkast að verulegu leyti við fjármál ríkissjóðs** en ekki hins opinbera í heild

2 Framkvæmd

- Megináhersla á fjárlög til eins árs** og takmörkuð skuldbinding við þau langtímaviðmið sem lögð eru fram

3 Eftirfylgni

- Eftirfylgni fjárlaga og fjármálastefnu er ábótavant sem orsakað hefur **umtalsverða framúrkeyrslu**

...í heildstæða stefnu

- Líta á fjármál hins opinbera sem **eina heild** og tryggja að löggjöf um fjármál hins opinbera taki tillit til **bæði sveitarfélaga og ríkissjóðs**
- Stilla þarf upp skýrum **skammtíma- og langtímamarkmiðum** ásamt áætlun byggðri á traustum forsendum um **hvernig þessum markmiðum verður náð**
- Aukið **gagnsæi og ítarlega skilgreint ferli** við framkvæmd fjárlaga stuðli að auknu aðhaldi
- Betur **skilgreind ábyrgð** samhliða verkferli til að bregðast við frávikum.

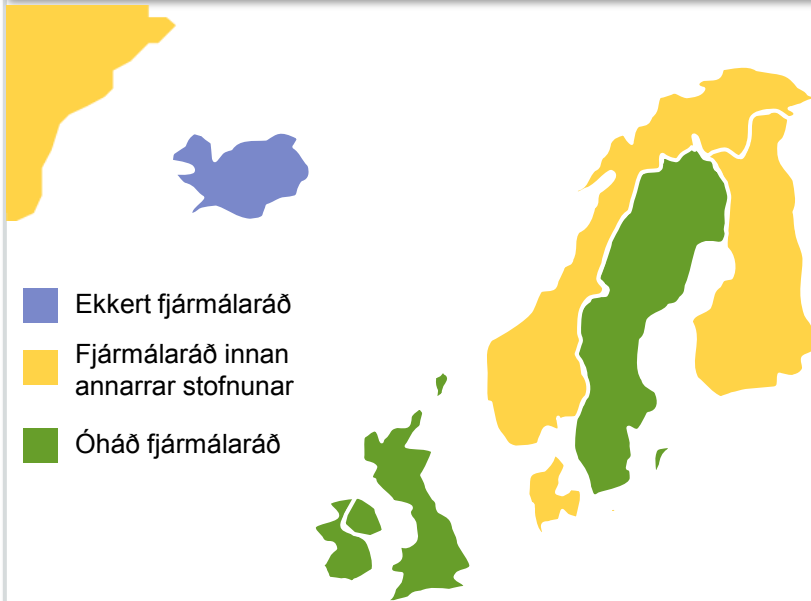
Tillaga #3 – GPS-ið

***Stofnað verði óháð fjármálaráð
til að tryggja gagnsæi og
eftirfylgni í opinberum fjármálum***

Til að styðja við settar reglur og fyrirkomulag ætti að stofna óháð fjármálaráð

Fjármálaráð eru til staðar í flestum nágrannaríkjum

- Í nágrannalöndum hafa ýmist verið stofnuð sérstök ríkisfjármálaráð eða þá öðrum stofnunum verið falið sambærilegt hlutverk.

Tillaga að fyrirkomulagi fjármálaráðs á Íslandi

Verkefni

- Leggja óháð mat á fjármálastefnu
- Eftirfylgni með fjármálareglu
- Upplýsingamiðlun til almennings

Umgjörð

- Hlutverk skilgreint í lögum
- Sjálfstætt starfandi ráð
- Hafi aðgang að sérfræðiaðstoð

Meðlimir

- Þrír óháðir sérfræðingar
- Með viðeigandi menntun og reynslu
- Tilnefndir af mismunandi aðilum

Við leggjum til 9 tillögur sem ætlað er að styðja við aukinn efnahagslegan stöðugleika og trúverðugleika hagkerfisins

Fjármál hins opinbera

- 1 Regla um 1,5% VLF hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang
- 2 Rammi um heildar fjármál hins opinbera, áætlun og eftirfylgni
- 3 Óháð fjármálaráð til aðhalds

Peningamál

- 4 Endurskoðun á umgjörð peningamála á 5 ára fresti
- 5 Ábyrgð peningastefnunefndar og Seðlabankastjóra aukin
- 6 Þjóðhagsvarúðarrammi og breiðari flóra tækja Seðlabanka
- 7 Seðlabankinn styrki markaðsvæntingar með meira gegnsæi

Húsnæðismarkaður

- 8 Nýtt fyrirkomulag á húsnæðislánamarkaði

Vinumarkaður

- 9 Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Hallamálið

Ramminn

GPS-ið

5 ára plánið

Sí Kladdinn

Verkfærakistan

Gjallarhornið

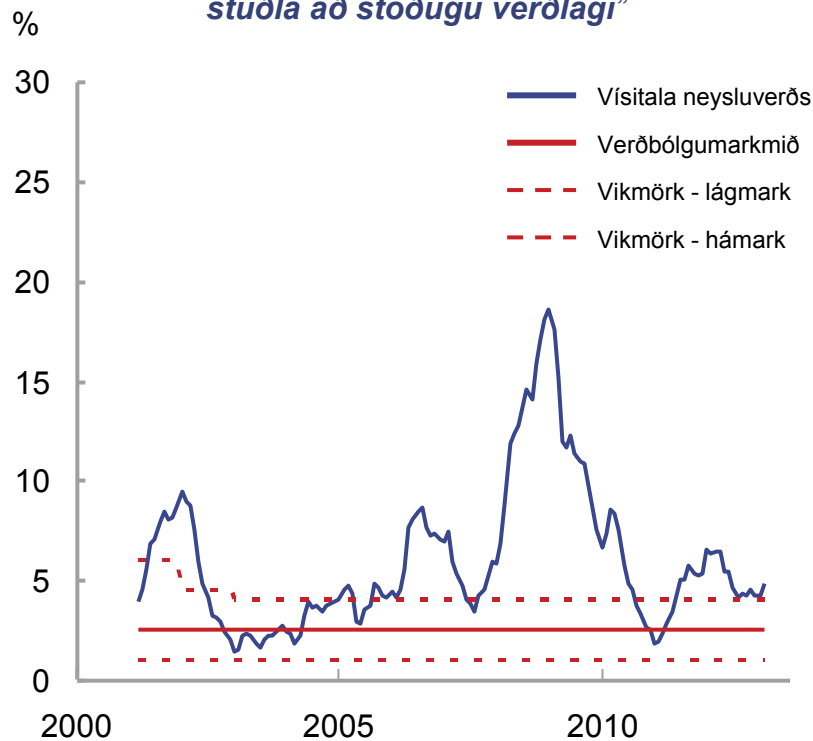
Danska leiðin

Íslenska sáttin

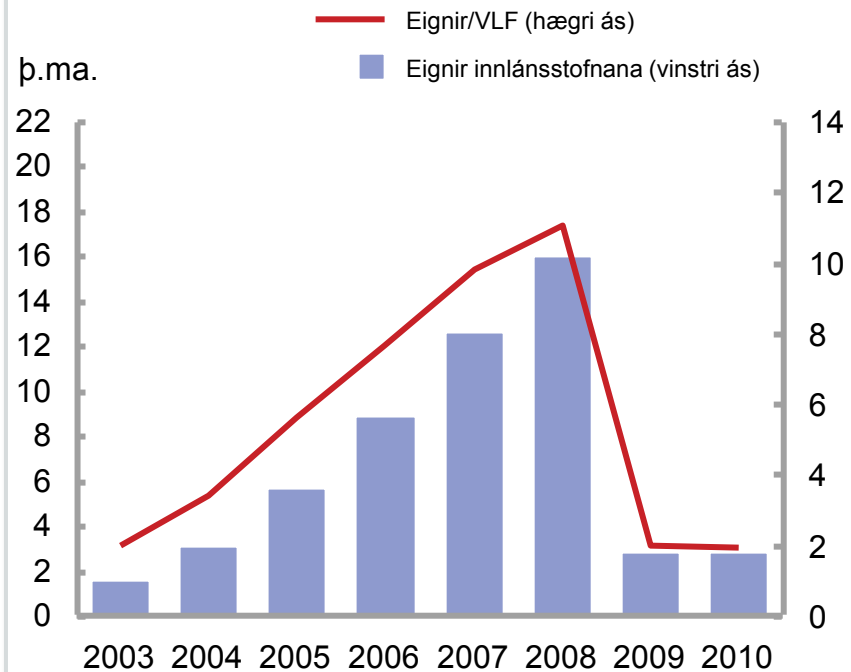
Peningastefna Seðlabanka Íslands hefur ekki skilað þeim árangri sem ætlast var til

Markmið Seðlabanka Íslands

“Meginmarkmið Seðlabanka Íslands er að stuðla að stöðugu verðlagi”

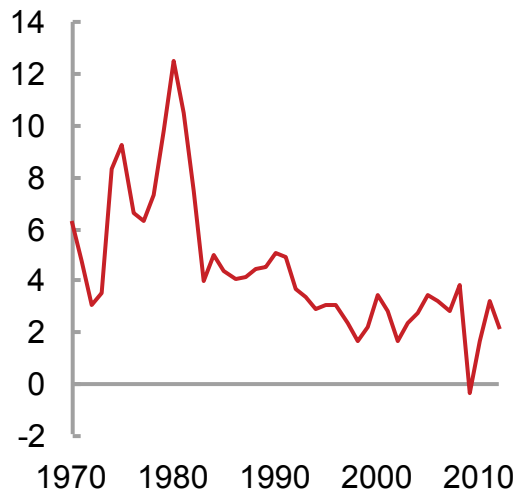
“Seðlabanki Íslands skal varðveita gjaldeyrisvarasjóð og að stuðla að virku og öruggu fjármálakerfi”

Reynsla erlendra seðlabanka sýnir að hægt er að ávinna sér trúverðugleika en oft á tíðum krefst það tíma og þolinmæði

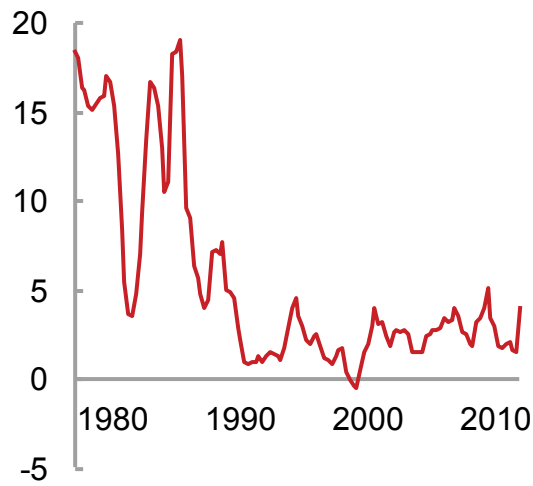
— Verðbólga

Bandaríkin 1970-2010

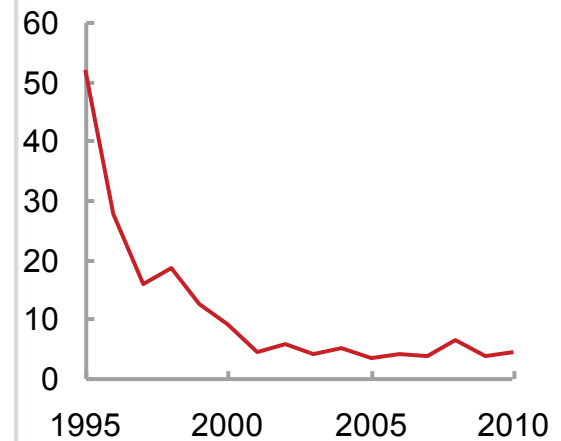
- Kaflaskil urðu árið 1979 og við tók löng og kostnaðarsöm barátta
- Stýrivextir voru að meðaltali 10% yfir heilan áratug en frá 1992 hafa verðbólguvæntingar haft trausta kjölfestu

Nýja Sjáland 1980 - 2010

- Há verðbólga á 8. og 9. áratugnum
- Verðbólguþröskukmið 1990 (en aukin áhersla á verðstöðugleika frá 1984)
- Umbætur samtímis á öðrum sviðum, þ.m.t. í ríkisfjármálum

Mexíkó 1995-2010

- Mikil verðbólga 1995 í kjölfar gjaldeyriskreppu
- 1995-2000: Aukið gegnsæi og áhersla á verðstöðugleika samhliða úrbótum í ríkisfjármálum og á vinnumarkaði
- 2003: 3% verðbólguþröskukmið með 1% vökmörkum

Þrír meginþættir hafa dregið úr trúverðugleika og skilvirkni Seðlabankans í verkefnum hans

Takmörkuð **samstaða og stuðningur** við markmið

Ófullnægandi **skuldbinding og ábyrgð** gagnvart framfylgni markmiða

Skortur á **tækjum og tólum** samhliða **kerfislægum áskorunum** á markaði

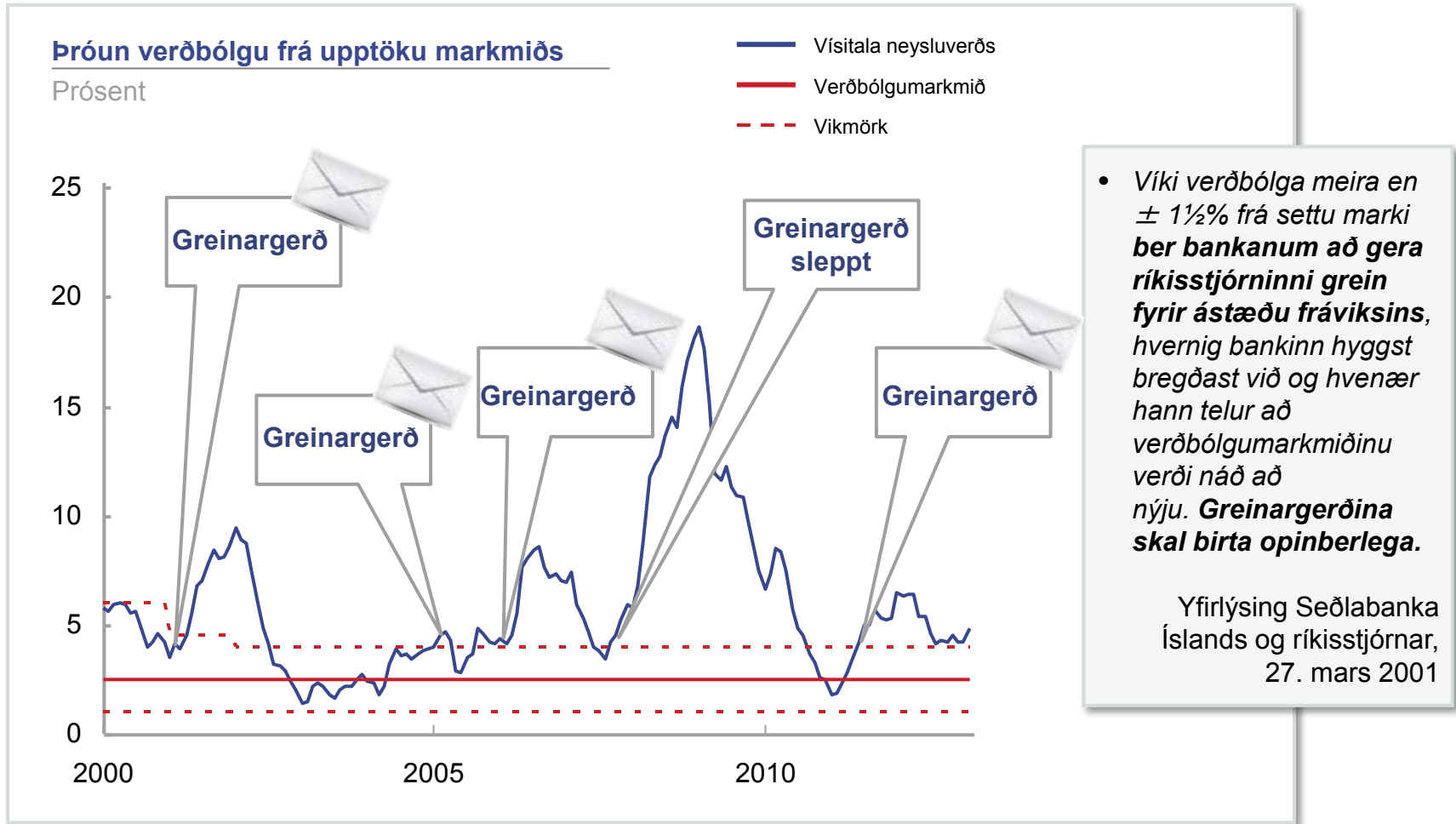
A. Stuðning og samstöðu um mikilvægi stöðugs verðlags hefur skort á Íslandi samanborið við margar þjóðir

Almennt er umburðarlyndi hérlendis gagnvart verðbólgu ríkt og ráðamenn og aðilar vinnu- markaðarins gagnrýnir á vaxtahækkunir

Viðast hvar í þróuðum ríkjum er ríkari almenn krafa um stöðugt verðlag og gagnrýnin beinist fremur að ófullnægjandi árangri í þeirri baráttu

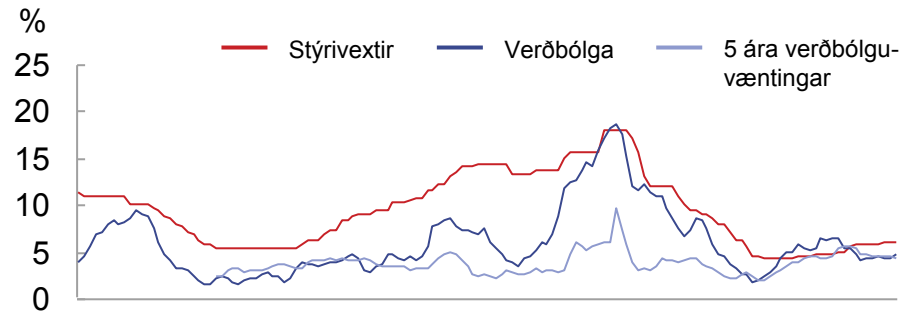

B. Skuldbinding og ábyrgð peningastefnunefndar og stjórnar Seðlabankans gagnvart markmiðum hafa reynst ófullnægjandi

C. Seðlabankinn hefur skort tæki og tól til að tryggja verðstöðugleika samhliða lágmarkun þjóðhagslegs ójafnvægis

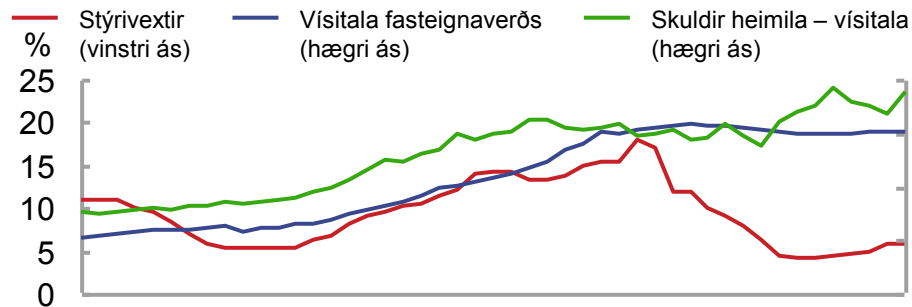
Verðbólga

Helstu vandamál

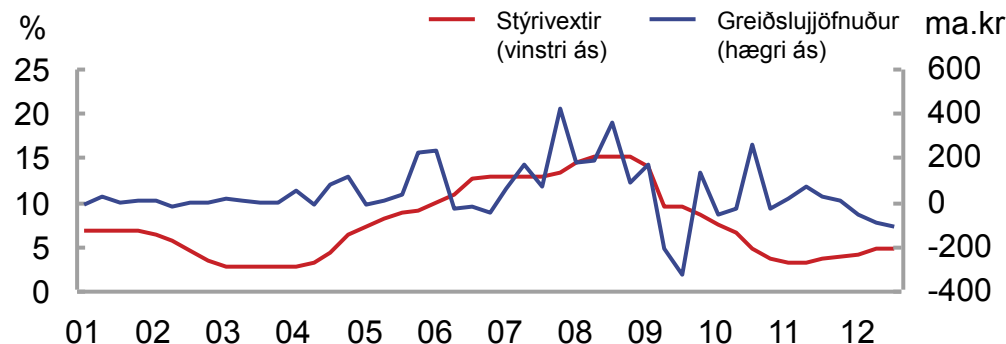
- Vextir hafa ekki bitið á þenslu og verðlags-hækkanir
- Seðlabankinn hefur ekki náð að stýra **verðbólguvæntingum**

Eignaverð og lánaþróun

- Vextir höfðu lítil áhrif á **útlán til heimila**
- Samhliða auknum útlánnum **hækkaði fasteignaverð** sem jók enn frekar á neyslu

Greiðslujöfnuður við útlönd

- Hátt vaxtastig jók verulega á **innflæði fjármagns** með tilheyrandi aukinni áhættu fyrir efnahagslegan stöðugleika

Tillaga #4 – 5 ára planið

***Heildstæð endurskoðun á
markmiðum og umgjörð
peningamála eigi sér stað á
5 ára fresti***

Regluleg 5 ára endurskoðun með aðkomu breiðs hóps er líkleg til að skapa aukna sátt og stuðning við framkvæmd stefnunnar

Slíkar endurskoðanir eiga sér fyrirmynd erlendis frá

„Monetary policy may need a fresh look... the framework needs to be reviewed periodically to make sure it's serving the economy appropriately“

Mark Carney,
seðlabankastjóri Kanada

Árangur:

- Hefur reynst vel til að skapa **breiða samstöðu** um fyrirkomulag og framkvæmd stefnunnar
- Tryggir að **fræðilegur grunnur** stefnunnar sé reglulega endurmetinn
- Eykur **skuldbindingu við samhæfingu** peninga- og fjármálastefnu

Breiður hópur kæmi að slíkri endurskoðun

Til skoðunar

- Markmið
- Tæki og stofnanaumgjörð
- Tengsl við aðra þætti hagstjórnar

Álitsgjafar

- Ráðuneyti og ríkisstofnanir
- Fræðimenn
- Aðilar vinnumarkaðarins
- Alþjóðastofnanir

Ákvarðana-taka

- Ríkisstjórn
- Seðlabanki Íslands

Fyrirkomulag

- Á sér stað á 5 ára fresti til að skapa festu um umgjörðina og gefa færi á rannsóknnum á álitaefnum á milli endurskoðana

Tillaga #5 – Sí Kladdinn

***Skuldbinding og ábyrgð
peningastefnunefndar og
Seðlabankastjóra verði aukin***

Í stað þess að ganga skemur en erlendir seðlabankar ætti ábyrgð Seðlabankans að vera ríkari þar til trúverðugleika er náð

Núverandi fyrirkomulag

Dæmi um fyrirkomulag erlendis

Tillaga að breyttu fyrirkomulagi

1

Frávik frá markmiði

- Greinargerð til ríkisstjórnar þegar vikiörk eru rofin

- England:** Opið bréf til fjármálaráðherra ef vikiörk rofin
- Annað bréf** innan þriggja mánaða ef enn utan vikiörka

- Opinn fundur** með efnahags- og viðskipta-nefnd ef vikiörk rofin
- Annar fundur** eftir sex mánuði ef enn utan vikiörka

2

Frammi-stöðumat

- Ekkert utanaðkomandi frammistöðumat

- Noregur:** Norges Bank Watch (árlegt)
- Svíþjóð:** Óháð mat á fjögurra ára fresti. Árlegt mat fjárlaganefndar

- Árlegt mat** óháðrar nefndar

3

Árangurs-tenging

- Engin formleg tenging

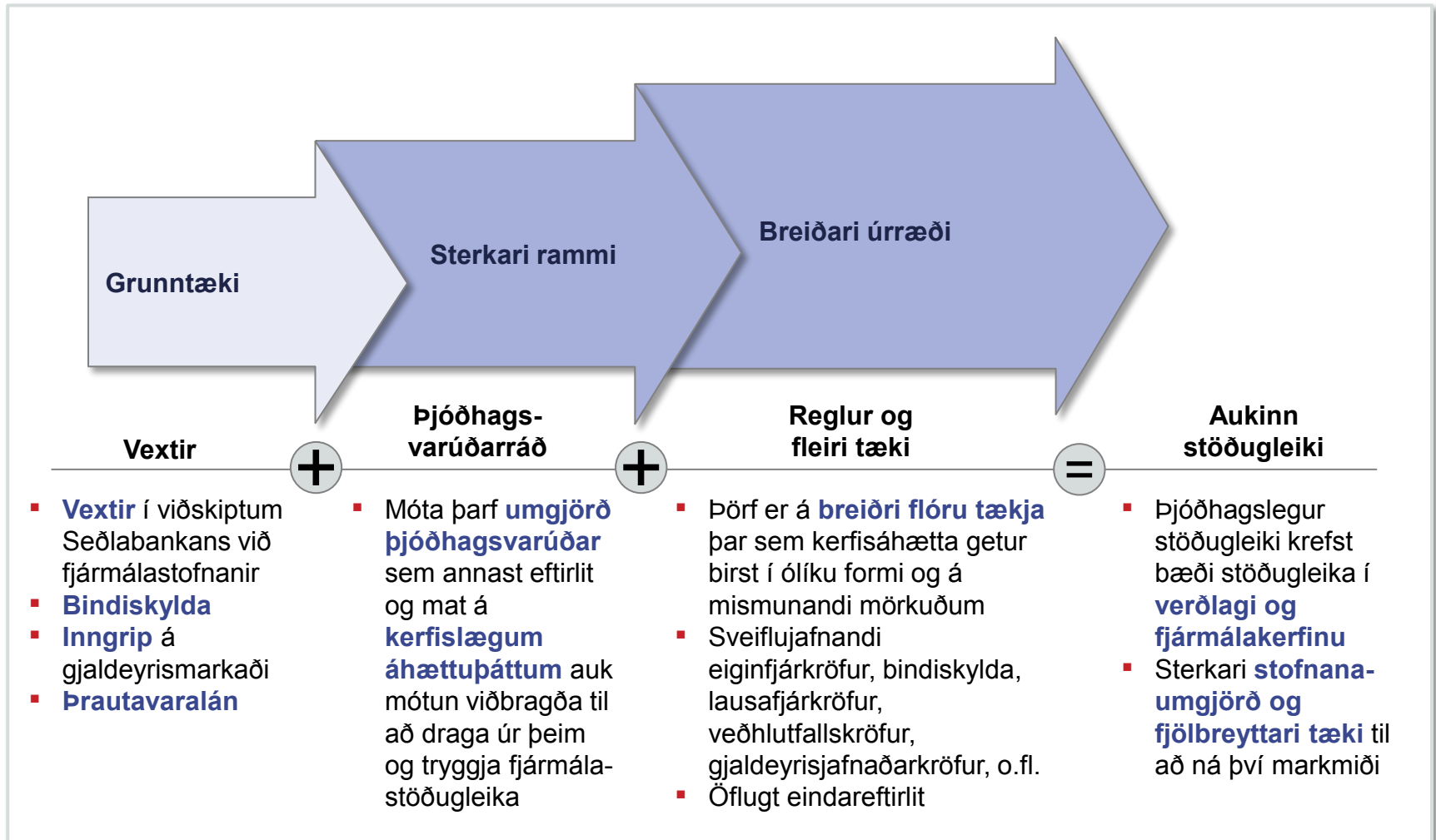
- Nýja Sjáland:** Ráðherra getur sagt seðlabankastjóra upp störfum ef frammistöðu við að ná markmiðum er ábótavant

- Mat nefndarinnar notað við **ákvörðun um endurráðningu** seðlabankastjóra

Tillaga #6 – Verkfærakistan

*Innleiddur verði þjóðhags-
varúðarramma og breiðari flóra
tækja verði til staðar*

Með traustari þjóðhagsvarúðarramma og auknum möguleikum við beitingu tækja má draga verulega úr kerfisáhættu

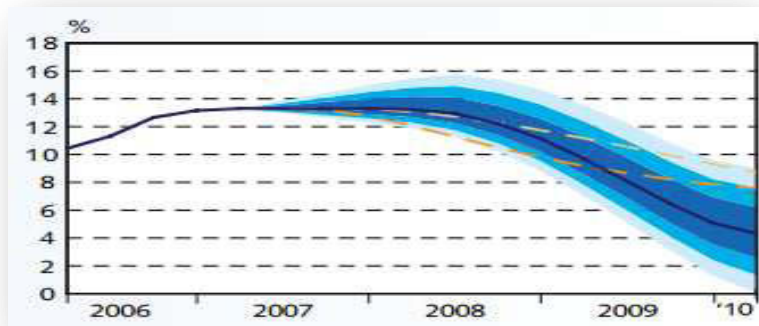
Tillaga #7 – Gjallarhornið

***Seðlabankinn styrki áhrif sín á
markaðsvæntingar með meira
gegnsæi og auknu
upplýsingaflæði***

Samhliða auknu gegnsæi í vaxtastefnu sinni ætti Seðlabankinn að auka þátttöku sína í almennri umræðu og fræðslumálum

Birting vaxtaferils myndi styrkja áhrif á væntingar

- Seðlabankinn birti eigin spá um stýrivaxtaferil í Peningamálum frá 2007 til 2008

Árangur:

- Væntingar færðust í átt að birtum ferli
- Aukin áhrif á væntingar um langtímavexti
- Aukin umræða um langtímavaxtastefnu bankans í stað einstakra ákvarðana

Samhliða ætti bankinn að breikka þátttöku í umræðu

- Því meiri **almennur skilningur** sem ríkir á hlutverki og aðferðum bankans því líklegri eru þær til að skila tilsettum árangri
- Með **virkrri þátttöku í umræðu** um álitamál getur bankinn aukið vægi sitt sem skoðanamótandi aðili

Við leggjum til 9 tillögur sem ætlað er að styðja við aukinn efnahagslegan stöðugleika og trúverðugleika hagkerfisins

Fjármál hins opinbera

- 1 Regla um 1,5% VLF hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang
- 2 Rammi um heildarfjármál hins opinbera, áætlun og eftirfylgni
- 3 Óháð fjármálaráð til aðhalds

Peningamál

- 4 Endurskoðun á umgjörð peningamála á 5 ára fresti
- 5 Ábyrgð peningastefnunefndar og Seðlabankastjóra aukin
- 6 Þjóðhagsvarúðarrammi og breiðari flóra tækja Seðlabanka
- 7 Seðlabankinn styrki markaðsvæntingar með meira gegnsæi

Húsnæðismarkaður

- 8 Nýtt fyrirkomulag á húsnæðislánamarkaði

Vinumarkaður

- 9 Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Hallamálið

Ramminn

GPS-ið

5 ára planið

Sí Kladdinn

Verkfærakistan

Gjallarhornið

Danska leiðin

Íslenska sáttin

Sterkur húsnæðislánamarkaður þjónar lykilhlutverki til að tryggja stöðugleika á mörkuðum og sjálfbærni í ríkisfjármálum

Þróun húsnæðismarkaðar snertir fjárhag heimila, fjármálafyrirtækja og hins opinbera

Heimilin

- **18% ráðstöfunartekna** fara í húsnæðiskostnað
- **68% af heildareignum**
- **70% af heildarskuldum**

Hið opinbera

- Ábyrgðir fyrir **um 50% af VLF** (Íbúðalánasjóður)
- Háar tilfærslur vegna húsnæðisbóta

Fjármála- markaður

- **11,5% af heildareignum** bankanna
- Lífeyrissjóðir eiga **~60%** af íbúðalánabréfum, **um 630 ma.kr**

Húsnæðislánamarkaður hefur skapað áskoranir í hagstjórn

Neyslu- hegðun

- Miklar breytingar á fasteignaverði hafa ýtt undir sveiflur í einkaneyslu vegna auðsáhrifa og skuldsetningar

Fjármála- stöðugleiki

- Hraður vöxtur skulda heimila og óvarkár útlánastefna banka og ÍLS á fasteignamarkaði dró úr fjármálastöðugleika

Sjálfbærni í ríkis- fjármálum

- Rekstur Íbúðalánasjóðs hefur skapað umtalsverðar fjárhagslegar byrðar fyrir ríkissjóð

Mikilvægt er að móta stöðugra og áhættuminna kerfi án beinnar fjárhagslegrar áhættu hins opinbera

Tillaga #8 – *Danska leiðin*

***Fyrirkomulag á húsnæðis-
lánamarkaði verði endurskoðað***

Við leggjum til breytingar sem byggja á danskri fyrirmynd og hafa reynst vel við að tryggja stöðugleika¹

1

Húsnæðislán verði **einungis veitt af stofnunum sem hafa leyfi til umsýslu veðlána** og starfi þær allar undir sama regluverki

2

Ríkisábyrgð verði afnumin af framtíðarútgáfu skuldabréfa íbúðalánasjóðs

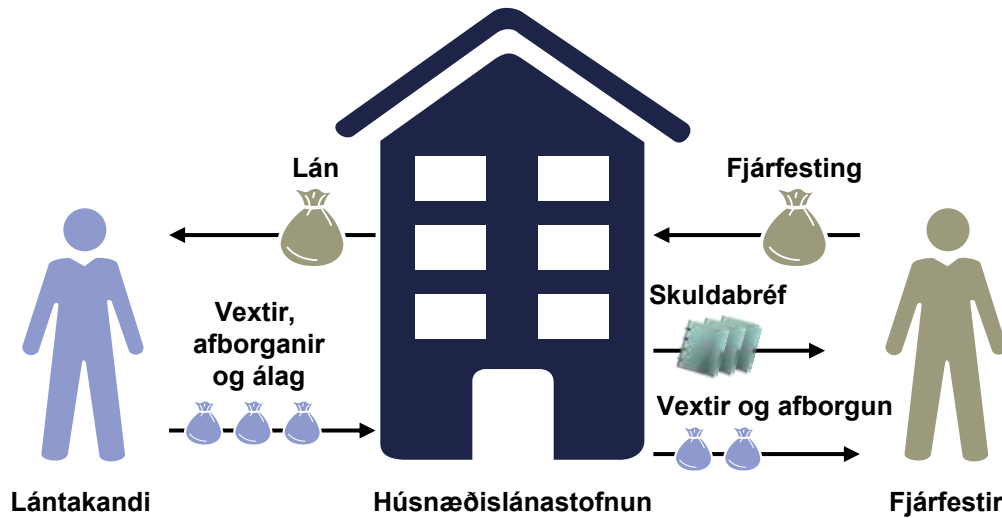
3

Hið opinbera **tryggi efnaminna fólki og landsbyggðinni úrræði** í húsnæðismálum með árangursríkum hætti

Með nýju fyrirkomulagi ríkir gagnsæi á markaði, kostnaður og áhætta eru lágmörkuð og hagur lántaka tryggður

Helstu kostir

- Aukið gagnsæi fyrir neytendur
- Jafnvægi milli eigna og skulda með samsvarandi lágmörkun greiðslufallsáhættu
- Engin bein ríkisábyrgð
- Gefur færi á auknu framboði óverðtryggðra húsnæðislána
- Skýrari áhrif af vaxta-ákvörðunum Seðlabanks á húsnæðislánamarkað

Helstu áskoranir

- Tryggja dýpt og traust skuldabréfamarkaða
 - Smæð flokka
 - Fjöldi flokka
- Aðlögun úr núverandi kerfi (tilfærsla frá ÍLS)
- Mótun vel rekinna húsnæðislánastofnana

- Gefur út skuldabréf með veði í fasteign
- Vextir ráðast af kjörum á skuldabréfamarkaði
- Geta greitt upp lán á markaðsvirði eða nafnvirði hvenær sem er

- Sér um greiðslumat og aðra umsýslu
- Leggur vaxtaálag vegna umsýslu, lánataps og ávöxtunar eigin fjár
- Má ekki taka aðra áhættu en útlánaáhættu

- Kaupa og selja veðskuldabréf á markaði
- Fá vexti og afborganir samkvæmt skilmálum skuldabréfs
- Bera „uppgreiðslu-áhættu“

Stöðu efnaminnna fólks og landsbyggðarinnar má tryggja með öðrum leiðum en verið hefur

Tryggja mætti úrræði í húsnæðismálum með árangursríkum hætti með öðrum leiðum

Leið 1: Uppbygging félagslegs húsnæðiskerfis¹

- Byggt verði upp fullnægjandi framboð félagslegra íbúða sem eingöngu standa efnaminni til boða
- Leigjandi hefur fastan búseturétt
- Kaupverð fjármagnað með blöndu af framlagi íbúa, stofnfé frá sveitarfélagi og láni frá húsnæðislánastofnun
- Ríkið veitir vaxtastyrki

Leið 2: Samræmt og sterkt húsnæðisbótakerfi

- Í stað núverandi kerfis með ólíkt fyrirkomulag vaxta- og leigubóta verði komið upp samræmdum húsnæðisbótum
- Bætur hafðar nægjanlega háar til að tryggja efnaminni búsetuúrræði
- Upphæð tengd heimilstekjum og stærð

Fjölpættur ávinningur væri af skýrri langtímalausn á húsnæðislánamarkaði

1. Aukinn stöðugleiki og gagnsæi

- Vegna stærðar og umfangs húsnæðismarkaðar í hagkerfinu þjónar hann **lykilhlutverki til að tryggja efnahagslegan stöðugleika**
- Aukinn stöðugleiki og gagnsæi styður við jafnvægi í **neyslu**, skynsamlegar **fjárfestingar-ákvörðanir** og minni sveiflur í **eignaverði**

2. Sterkari staða ríkissjóðs

- Óvissa ríkir nú um **umfang þess kostnaðar** sem kemur til með að falla á ríkissjóð vegna **íbúðalánasjóðs**
- Gagnsæi um kostnað og skynsamleg langtímalausn er líkleg til að skila ríkissjóði **auknum trúverðugleika og betri vaxtakjörum** til lengri tíma

3. Árangursrík húsnæðisúrræði

- Erfið staða á húsnæðislánamarkaði **takmarkar þau úrræði** sem í boði eru fyrir efnaminna og ungt fólk
- Árangursríkar leiðir eru færar sem geta skilað **auknum möguleikum** í húsnæðisúrræðum og **samræmi** milli leigjenda og eigenda án aukins tilkostnaðar

Við leggjum til 9 tillögur sem ætlað er að styðja við aukinn efnahagslegan stöðugleika og trúverðugleika hagkerfisins

Fjármál hins opinbera

- 1 Regla um 1,5% VLF hagsveifluleiðréttan fjárlagaafgang
- 2 Rammi um heildarfjármál hins opinbera, áætlun og eftirfylgni
- 3 Óháð fjármálaráð til aðhalds

Peningamál

- 4 Endurskoðun á umgjörð peningamála á 5 ára fresti
- 5 Ábyrgð peningastefnunefndar og Seðlabankastjóra aukin
- 6 Þjóðhagsvarúðarrammi og breiðari flóra tækja Seðlabanka
- 7 Seðlabankinn styrki markaðsvæntingar með meira gegnsæi

Húsnæðismarkaður

- 8 Nýtt fyrirkomulag á húsnæðislánamarkaði

Vinumarkaður

- 9 Gerðar verði umbætur á fyrirkomulagi kjarasamninga

Hallamálið

Ramminn

GPS-ið

5 ára planið

Sí Kladdinn

Verkfærakistan

Gjallarhornið

Danska leiðin

Íslenska sáttin

Íslenskur vinnumarkaður er sveigjanlegur og skilvirkur en hefur ekki stutt við stöðugt verðlag í nægjanlega ríkum mæli

Staða á vinnumarkaði er sterk...

Sveigjanlegur vinnumarkaður

- Hreyfanleiki mikill milli greina, landssvæða og jafnvel landa
- Vinnuafli erlendis frá aðgengilegt
- Ráðning starfsfólks og fækkun tiltölulega auðveld
- Vinnutími sveigjanlegur
- Raunlaun sveigjanleg

Lítið atvinnuleysi og mikil atvinnuþáttaka

- Há atvinnuþáttaka kvenna og ungs fólks
- Fólk vinnur lengra fram á ævikvöldið en gengur og gerist

...en betur má ef duga skal

Launahækkanir hafa gjarnan verið umfram það sem samrýmist stöðugu verðlagi

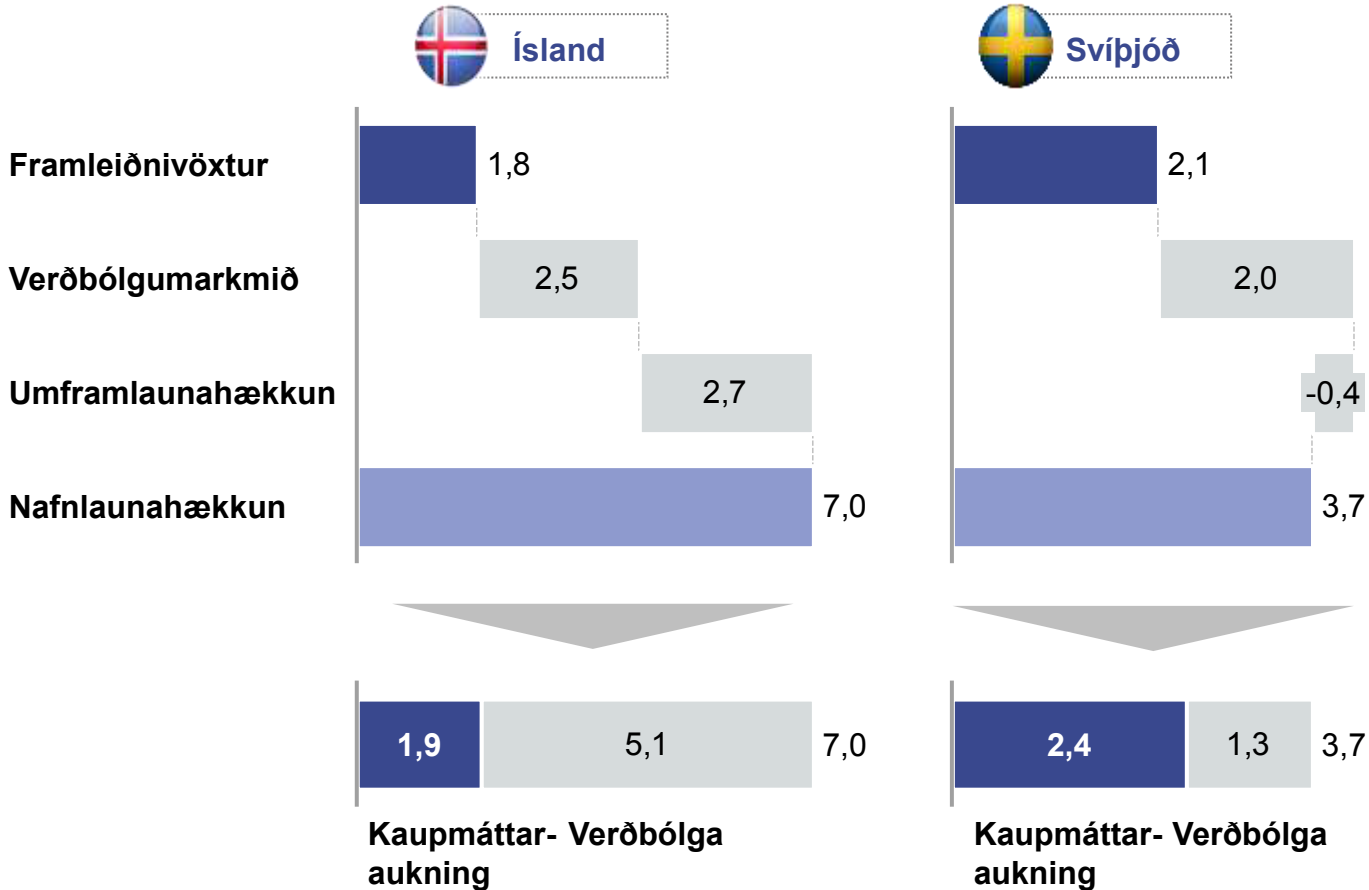
- Úr takti við nágrannalönd
- Kemur fram í mikilli verðbólgu og óstöðugu umhverfi samkeppnisgreina
- Víxlhækkanir launa og verðlags ...
- ... með gengisfellingum inn á milli

Til lengri tíma er ljóst að raunlaun munu eingöngu hækka sem nemur aukinni verðmætasköpun hagkerfisins

Próun framleiðni, verðbólgu og launa

Prósent, 1996-2011

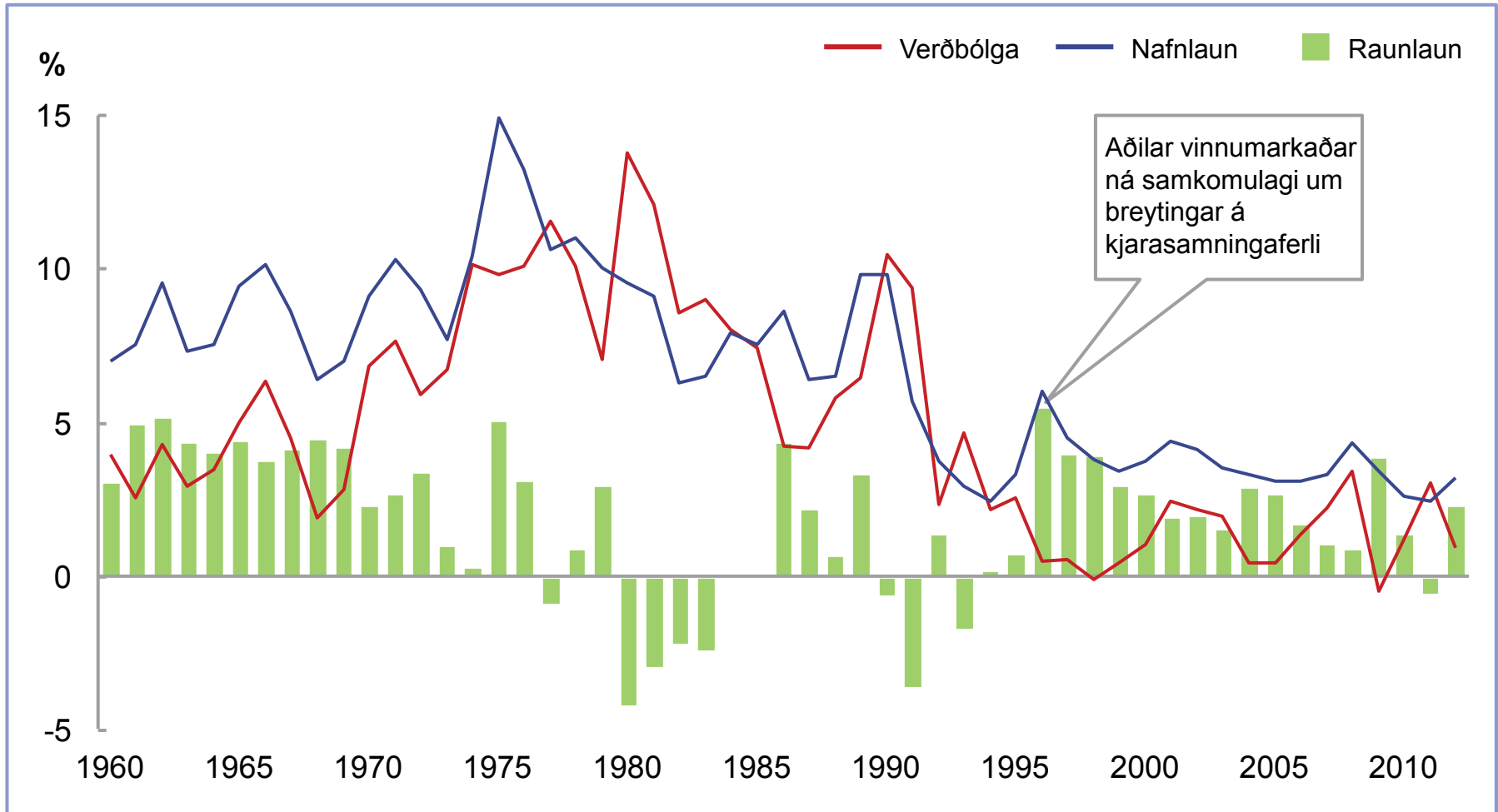

- Þrátt fyrir mun **hærri nafnlaunahækkunir** á Íslandi **jókst kaupmáttur minna** yfir tímabilið
- Á endanum ræðst **svigrúm til raunlaunahækkunar** fyrst og fremst af **framleiðni- vexti**

Reynsla Svíþjóðar: 1996-2011 samanborið við 1981-1995

Nafnlaunahækkunir á ári: 3,7% samanborið við 6,5%

Heildarhækkun raunlauna: 46% samanborið við 0%

Árið 1997 náðu aðilar vinnumarkaðar í Svíþjóð heildstæðu samkomulagi um kjarafferli og forsendur launaþróunar

1 Sameiginleg markmið skilgreind

- Stuðla að iðnvæddu, arðbæru og samkeppnishæfu atvinnulífi
- Koma á aðstæðum til að draga úr atvinnuleysi
- Byggja grundvöll fyrir heilbrigða launaþróun

2 Samstaða um leiðir til árangurs

- Gefa verðstöðugleika og verðbólguþéttu aukinn forgang...
- ...og þar með **raun**launahækkunar mögulegar samhliða lægri **nafn**launahækkunum
- ...án neikvæðra áhrifa í formi hærri vaxta og verri samkeppnishæfni

3 Samkomulag um sértækar aðgerðir

- Nýtt verklag við kjarasamninga til stuðnings við uppbyggilegar viðræður og útkomur í jafnvægi
- Sjálfvirk úrræði sem neyða samningsaðila til að hefja viðræður fyrr og halda sér við efnið
- Ríkissáttasemjari með sterkt umboð

Tillaga #9 – Sænska sáttin

**Gerðar verði umbætur á
fyrirkomulagi kjarasamninga**

Aðilar vinnumarkaðar tryggji í samvinnu við stjórnvöld að kjarasamningagerð styðji við markmið um stöðugleika¹

A Sátt um forsendur

- Kjarasamningar undirbúnir með gagnasöfnun og greiningu með þátttöku aðila vinnumarkaðar
- Svigrúm til launahækkana ákveðið með hliðsjón af samkeppnisstöðu og markmiði um verðstöðugleika
- Svigrúm til frávika byggir á framleiðniaukningu

B Sterkari rammi

- Viðræður hefjist fyrr og skilgreind úrræði til staðar ef samningaferli tefst
- Ríkara umboð ríkissáttasemjara

Þessar úrbætur nást að hluta til í gegnum löggjöf - en fyrst og fremst með samkomulagi aðila á vinnumarkaði

¹ Aðilar vinnumarkaðar eru að skoða þessi mál ásamt Ríkissáttasemjara

Tillögurnar styðja hver við aðra og heildarárangurinn veltur á styrk allra hlekkja innan keðjunnar

